

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBĄ

2023 m. lapkričio 13 d. Nr. 4D-2023/1-947
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. rugsėjo 13 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Pravieniškių 1-ojo kalėjimo (toliau – kalėjimas) ir Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) pareigūnų veiksmų (neveikimo) atsakymuose galimai netinkamai nurodžius atsakymų apskundimo tvarką (toliau – Skundas).

2. Skunde nurodoma:

„Periodiškai gaunu iš Pravieniškių 1-ojo kalėjimo atsakymus (pvz. Sprendimas 2023-09-06 Nr. 22-3184) ir Kalėjimų tarnybos (pvz. 2023-09-04 Nr. SN-22-2801 [...]), kuriuose nesuprantama iš Pravieniškių sprendimų į kurią įstaigą ar instituciją kreiptis su skundu nesutinkant su Sprendimu, nes duodamos pasirinkti visiškai skirtingas institucijas, o iš Kalėjimų tarnybos nėra suprantama ar galiu kreiptis į administracinių ginčų komisiją ar tik teismą [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas prašo išsiaiškinti Skunde išdėstytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023 m. rugsėjo 19 d. raštu Nr. 4D-2023/1-947/3D-1936 kreipėsi į LKT, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes.

2023 m. rugsėjo 29 d. buvo gautas LKT atsakymas Nr. 1S-5485, kuriame pateikta toliau nurodyta informacija:

4.1. „[...] Pareiškėjo atžvilgiu LKT Pravieniškių 1-ojo kalėjimo (toliau – Pravieniškių 1-asis kalėjimas) viršininkas 2023-09-06 priėmė sprendimą Nr. NĮ-22-3184 „Dėl bausmės sąlygų keitimo nuteistajam X (pridedama kopija)“, kuriame nurodyta: „[...] vadovaujantis Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 100 straipsnio 1 dalies nuostatomis, šis sprendimas per vieną mėnesį nuo įteikimo dienos gali būti skundžiamas Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui (L. Sapiegos g. 1, 10312 Vilnius) arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams (A. Mickevičiaus g. 8A, 44312 Kaunas).[...]“.

4.2. „[...] Pareiškėjas į LKT kreipėsi su skundais: 2023-08-07 Nr. 2G-1797; 2023-08-09 Nr. NPS-22-17244; 2023-08-09 Nr. NPS-22-17238; 2023-08-29 Nr. NPS-22-18892. Pareiškėjui pateiktas atsakymas reg. 2023-09-04 Nr. SN-22-2801 [...]“, kuriame nurodyta: „[...] Šis Lietuvos

kalėjimų tarnybos atsakymas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 100 straipsnio 2 dalies nuostatomis, per dvidešimt dienų nuo jo įteikimo dienos gali būti skundžiamas Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams (A. Mickevičiaus g. 8A, 44312 Kaunas) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka. [...].“

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK):

100 straipsnis – „1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmes vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui. Bausmę vykdančios įstaigos direktorius šį skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o kai dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo pabaigos dienos. 2. Šio straipsnio 1 dalyje nurodytą bausmę vykdančios įstaigos direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo dienos gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.[...]“.

6. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – ABTĮ):

31 straipsnis – „1. Skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas tam administraciniam teismui, kurio veikimo teritorijoje yra atsakovo buveinė (gyvenamoji vieta), o jeigu atsakovas yra valstybė arba savivaldybė, – tam administraciniam teismui, kurio teritorijoje yra atsakovui atstovaujančios institucijos buveinė. Jeigu viešojo administravimo subjekto, jo teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, veikiančio Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje, administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo patikrintas (nagrinėjamas) aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto ir (arba) kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas pagal to viešojo administravimo subjekto, jo teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, kurio administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo tikrinamas (nagrinėjamas), buveinės vietą.“

7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo:

10 straipsnis – „[...] 5. Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; 2) administracinio sprendimo data; 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos. [...]“.

14 straipsnis – „Asmuo turi teisę apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą arba veiksma (neveikimą), taip pat viešojo administravimo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus šio įstatymo nustatyta tvarka tam pačiam viešojo administravimo subjektui arba aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui, arba kitų įstatymų, reglamentuojančių ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimą, nustatyta tvarka išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijai, arba administraciniam teismui.“

Tyrimui reikšminga teismų praktika

8. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas (toliau – LVAT) 2012 m. rugpjūčio 31 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. AS520-592/2012; 2012 m. rugsėjo 21 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. AS492-440/2012; 2013 m. rugsėjo 11 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. AS858-753/2013; 2015 m. balandžio 1 d. nutartyje administracinėje byloje Nr. eAS-587-438/2015) nurodė:

„Viešojo administravimo įstatymo 8 straipsnio 2 dalyje nustatytas reikalavimas, jog individualiame administraciniame akte turi būti nurodyta akto apskundimo tvarka, nustato pareigą individualų administracinį aktą priimančiam viešojo administravimo subjektui sprendime nurodyti tokius duomenis, iš kurių be papildomų informacijos šaltinių (įstatymų, poįstatyminių teisės aktų) ir laiko sąnaudų pareiškėjui, nepriklausomai nuo jo išsilavinimo, amžiaus, būtų visiškai aišku, kokiai institucijai (institucijos pavadinimas, adresas) ir per kokį terminą (nurodant ar terminas skaičiuojamas nuo sprendimo priėmimo, ar nuo individualaus akto gavimo dienos) gali būti paduotas skundas. Administracinio akto apskundimo tvarkos neišaiškinimas tinkamai nesiderina su geru viešuoju administravimu bei Konstitucijoje įtvirtintu principu, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, gali suvaržyti asmens teisę kreiptis į išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka instituciją ar teismą.“

Tyrimo išvados

9. Atsižvelgiant į Skunde nurodytas aplinkybes, tyrimo metu surinktą informaciją ir teisinį reglamentavimą, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

9.1. dėl Pravieniškių 1-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo) atsakyme netinkamai nurodžius atsakymo apskundimo tvarką;

9.2. dėl LKT pareigūnų veiksmų (neveikimo) atsakyme galimai netinkamai nurodžius atsakymo apskundimo tvarką.

Dėl Pravieniškių 1-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo) atsakyme netinkamai nurodžius atsakymo apskundimo tvarką

10. Skunde Pareiškėjas rašo, kad Pravieniškių 1-ojo kalėjimo pareigūnai 2023 m. rugsėjo 6 d. priimtame sprendime Nr. NĮ-22-3184 „Dėl bausmės sąlygų keitimo“ netinkamai nurodė sprendimo apskundimo tvarką, tokiu būdu suklaidino Pareiškėją ir buvo suvaržyta jo teisė tinkamai apskųsti pareigūnų veiksmus.

11. BVK 100 straipsnyje numatyta, kad viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmes vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui, o bausmę vykdančios įstaigos direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo dienos gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.

12. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjo atžvilgiu Pravieniškių 1-ojo kalėjimo viršininko 2023 m. rugsėjo 6 d. priimtame sprendime Nr. NĮ-22-3184 „Dėl bausmės sąlygų keitimo“ buvo nurodyta: „[...] vadovaujantis Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 100 straipsnio 1 dalies nuostatomis, šis sprendimas per vieną mėnesį nuo įteikimo dienos gali būti skundžiamas Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui (L. Sapiegos g. 1, 10312 Vilnius) arba Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams (A. Mickevičiaus g. 8A, 44312 Kaunas)“ (šios pažymos 4.1 papunktis).

BVK reglamentuota bausmių vykdymo ir atlikimo tvarka, sąlygos ir principai, nustatyta išankstinio nagrinėjimo ne teismo tvarka, kuria nagrinėjami nuteistų asmenų skundai dėl bausmių vykdymo institucijų, įstaigų ir pareigūnų veiksmų bei sprendimų. Pažymėtina, kad BVK 100

straipsnyje numatyta, kad viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmes vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui, o bausmę vykdančios įstaigos direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo dienos gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.

Išankstinė ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucija – tai institucija, šiuo atveju LKT, nagrinėjanti administracinius ginčus iki teismo. Ikiteisminė ginčų nagrinėjimo tvarka suteikia asmenims galimybę apginti savo pažeistas teises nesikreipiant į teismą, tokiu būdu išvengiant teismo bylinėjimosi trūkumų. Išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos ginčus išsprendžia veiksmingai, ekonomiškai ir operatyviai. Įstatyme nurodytais atvejais išankstinė ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka yra privaloma.

Administracinių teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad tuo atveju, kai įstatymų yra numatyta ikiteisminė tvarka vidinės administracinių aktų kontrolės sistemos pagrindu (toks santykis šiame kontekste yra tarp Pravieniškių 1-ojo kalėjimo ir LKT) ir institucija, išnagrinėjusi ginčą ikiteisimine tvarka, skundžiamą individualų aktą palieka nepakeistu, tiesiogines teises pasekmes asmeniui sukelia pirminis individualus administracinis aktas. Esant tokiai situacijai asmens galimai pažeistos teisės teisme gali būti apgintos jam ginčijant tik tiesiogines pasekmes sukeliantį pirminį individualų administracinį aktą, o įrodymai, kad asmuo pasinaudojo įstatymo numatyta ginčo nagrinėjimo ne teismo tvarka, tokiu atveju yra patvirtinimas, kad asmuo yra įvykdęs įstatymų nustatytą kai kuriems atvejams sąlygą prieš kreipiantis teisminės gynybos pasinaudoti privaloma ginčo nagrinėjimo ne teismo tvarka (2010 m. rugpjūčio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-1113/2010).

Tai reiškia, jog šiuo atveju į apygardos administracinį teismą bus galima kreiptis tik po to, kai ginčas bus išnagrinėtas ikiteisimine tvarka. Asmuo, nesutinkantis su ikiteisminės ginčų nagrinėjimo institucijos sprendimu, paprastai per galiojančiame įstatyme nustatytą terminą turėtų kreiptis į atitinkamą apygardos administracinį (pirmosios instancijos) teismą.

13. Taigi, nagrinėjimo metu nustatyta, kad Pravieniškių 1-ojo kalėjimo viršininko 2023 m. rugsėjo 6 d. priimtame sprendime Nr. NĮ-22-3184 nurodyta apskundimo tvarka nėra teisinga, šis sprendimas pirmiausia turėtų būti skundžiamas LKT direktoriui ir tik po LKT direktoriaus priimto sprendimo būtų galima su skundu kreiptis į Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmus.

Atsižvelgiant į tai, konstatuotina, kad Skundo dalis dėl Pravieniškių 1-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), Pareiškėjui Pravieniškių 1-ojo kalėjimo viršininko 2023 m. rugsėjo 6 d. priimtame sprendime Nr. NĮ-22-3184 netinkamai nurodžius sprendimo apskundimo tvarką, pripažintina pagrįsta.

Dėl LKT pareigūnų veiksmų (neveikimo) atsakyme galimai netinkamai nurodžius atsakymo apskundimo tvarką

14. Skunde Pareiškėjas rašo, kad LKT pareigūnai 2023 m. rugsėjo 4 d. Nr. SN-22-2801 atsakyme netinkamai nurodė atsakymo apskundimo tvarką, tokiu būdu suklaidino Pareiškėją ir buvo suvaržyta jo teisė tinkamai apskusti pareigūnų veiksmus.

15. VAĮ 10 straipsnio 5 dalies 7 punkte įtvirtinta administracinio sprendimo apskundimo tvarka, kurioje turi būti nurodyta konkreti skundą nagrinėjanti institucija ar įstaiga, skundo padavimo terminas ir teisės aktas, reglamentuojantis apskundimo tvarką.

ABTĮ 31 straipsnyje yra įtvirtintas teritorinis administracinių bylų teisingumas, kuriame nurodyta, jog skundas (prašymas, pareiškimas) paduodamas tam administraciniam teismui, kurio veikimo teritorijoje yra atsakovo buveinė. Jeigu viešojo administravimo subjekto, jo teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, veikiančio Lietuvos Respublikos teritorijos dalyje, administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo

patikrintas (nagrinėjamas) aukštesniojo pagal pavaldumą viešojo administravimo subjekto ir (arba) kitos išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijos, skundas (prašymas, pareiškimas) administraciniam teismui paduodamas pagal to viešojo administravimo subjekto, jo teritorinio padalinio, teritorinio viešojo administravimo subjekto arba pareigūno, kurio administracinio akto ar veiksmo (neveikimo) teisėtumas buvo tikrinamas (nagrinėjamas), buveinės vietą, šiuo konkrečiu atveju LKT padalinys Pravieniškių 1-asis kalėjimas yra Pravieniškių km, Kaišiadorių r.

16. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad LKT Pareiškėjui pateikė 2023 m. rugsėjo 4 d. atsakymą Nr. SN-22-2801, kuriame nurodė, kad šis LKT atsakymas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos baudmių vykdymo kodekso 100 straipsnio 2 dalies nuostatomis, per dvidešimt dienų nuo jo įteikimo dienos gali būti skundžiamas Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams (A. Mickevičiaus g. 8A, 44312 Kaunas) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

LKT 2023 m. rugsėjo 4 d. rašte Nr. SN-22-2801 išnagrinėjo Pareiškėjo skundus ir prašymus, kuriuose buvo skundžiamas Pravieniškių 1-ojo kalėjimo veiksmų (neveikimo) teisėtumas, ir pateikė dėl jų atsakymą, todėl, vadovaujantis ABTĮ 31 straipsnio 1 dalimi, apskundimo tvarka nurodoma pagal teritorinio padalinio, t. y. Pravieniškių 1-ojo kalėjimo, kurio veiksmų (neveikimo) teisėtumas buvo tikrinamas (nagrinėjamas), buveinės vietą, t. y. skundžiama Regionų apygardos administracinio teismo Kauno rūmams.

17. Administracinių teismų praktikoje laikomasi pozicijos, kad tuo atveju, kai įstatymų yra numatyta ikiteisminė tvarka vidinės administracinių aktų kontrolės sistemos pagrindu (toks santykis šiame kontekste yra tarp LKT ir Pravieniškių 1-ojo kalėjimo) ir institucija, išnagrinėjusi ginčą ikiteisimine tvarka, skundžiamą individualų aktą palieka nepakeistu, tiesiogines teises pasekmes asmeniui sukelti pirminis individualus administracinis aktas. Esant tokiai situacijai asmens galimai pažeistos teisės teisme gali būti apgintos jam ginčijant tik tiesiogines pasekmes sukeltą pirminį individualų administracinį aktą, o įrodymai, kad asmuo pasinaudojo įstatymo numatyta ginčo nagrinėjimo ne teismo tvarka, tokiu atveju yra patvirtinimas, kad asmuo yra įvykdęs įstatymų nustatytą kai kuriems atvejams sąlygą prieš kreipiantis teisminės gynybos pasinaudoti privaloma ginčo nagrinėjimo ne teismo tvarka (2010 m. rugpjūčio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A146-1113/2010).

18. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundo dalis dėl LKT pareigūnų veiksmų (neveikimo), 2023 m. rugsėjo 4 d. atsakyme Nr. SN-22-2801 Pareiškėjui netinkamai nurodžius atsakymo apskundimo tvarką, yra nepagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

19. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos Pravieniškių 1-ojo kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nurodžius atsakymo apskundimo tvarką, pripažinti pagrįsta.

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai nurodžius atsakymo apskundimo tvarką, atmesti.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

21. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 17 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė LKT direktoriui rekomenduoja imtis priemonių, kad ateityje pareiškėjams pateikiamuose atsakymuose, informuojant apie jų apskundimo tvarką, būtų nurodyta teisinga apskundimo informacija, vadovaujantis teisės aktų nuostatomis.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė